

Monetarizm ve Friedmancı Düşüncenin Temelleri*

İlker PARASIZ

Prof.Dr.

Uludağ Üni.İktisadi ve İdari Bilimler Fak.BURSA

*Moneterizm sık sık ve uzun süre Chicago Üniversitesi iktisatçılarından Milton Friedman ile birlikte anılmıştır. Dar anlamda monetarizm, paranın eski miktar teorisinin yeniden ele alınmasıdır. Monetaristler için nominal gelirdeki değişikliklerin açıklanmasında para arzı en büyük etmendir. Daha geniş anlamda monetarizm ekonominin istikrarlılığını, piyasa mekanizmasının etkinliğinin, nominal gelir ve fiyatlar üzerinde para arzının etkisini, duruma göre maliye politikasının istikrar bozucu etkilerini (ve ekonomi üzerinde hükümet müdahalelerinin istikrar bozucu etkilerini) ve parasal işlerin yürütülmesinde önceden saptanmış kuralların arzulan-
dığını vurgulamaktadır.*

THE FOUNDATIONS OF MONETARISM AND FRIEDMANIAN THOUGHT

Monetarism is most after associated with long-time University of Chicago economist Milton Friedman. In a veriy narrow sernse, monetarism is a restatement of old quantity theory. For monetarists, changes in the money supply are the major factor explaining changes in the underlying stability of the economy, the influence of the money supply on nominal income and price, the destabilizing effects of discretionary fiscal policy (and most government of intervention into the economy) and the desirability of fixed rules in the conduct of monetary affairs.

1.GİRİŞ

1936'da J.M.Keynes, batı ekonomilerinin işleyişiyle ilgili olarak yeni bir açıklama getirdi. Bu görüş üniversitelerde büyük bir kabul gördü ve eski öğretinin hızla yerini aldı. II.Dünya Savaşından sonra da bir ortodoks görüşe dönüştü ve ekonomik müdahaleleri doğruladığı için politikacıların baş tacı oldu.

*Ülkemizde 1980'li yıllarda uygulanan iktisat politikalarına monetarist politikalar denilmektedir. Ne var ki monetarizm konusunu ayrıntılı olarak inceleyen kitapların yok denecek düzeyde olması bir dizi yanlış anlamalara ve yanlış yorumlara yol açmaktadır. Bu bağlamda konunun genel çerçevesini ve teorik alt yapısını ortaya koymak bir zorunluluk olmaktadır. İşte bu nedenle moneterizmi incelemek istedik. Ayrıca bu konuda bir kitapta yayınlamak istiyoruz.

Keynes'in eseri bir çok ekonomist tarafından yorumlandı ve tamamlandı. Bu çalışmalarla hükümetlerin ekonomik konjonktürün gelişimini tam bir şekilde kontrol edebilmesi için bütçe ve maliye politikalarını kullanabileceği ve hatta bütçe açıklarına razı olabilecekleri ortaya konuldu. Buna karşılık, neredeyse para politikasının tamamıyla etkisiz olduğu vurgulandı.

Bu tür bir yaklaşıma karşı Chicago Üniversitesinin genç profesörlerinden Milton Freidman 1940'lı yılların sonlarından itibaren bir yandan ekonomide paranın önemini vurgularken öte yandan konjonktürel politikanın etkisizliğini ortaya koymaya başladı. Bir süre sonra Freidman'ın çalışmalarını diğer araştırmacılar da desteklemeye başladılar. Bunlar arasında Allan Meltzer'le birlikte çalışan Karl Brunner 1968 yılında ilk kez "monetarizm" ifadesini ortaya attı.

Uzun süre bu yeni okulun görüşleri fazla ciddiye alınmadı ve marjinal olarak kaldı. 1960'lı yılların sonlarına doğru beklenmedik bir olay ortaya çıktı. Bu olay enflasyonla işsizliğin birlikte gözükmesiydi. Bu olguyu Keynesgil düşünce kavrayamamışken, moneterist görüş yakalamıştı. O andan itibaren, monetarist görüşler etkilerini yaymaya ve bir çok üniversitede ağırlıklı olarak incelenmeye başladı. Bu arada monetarist görüşün etkileri politik ortamlarda da hissedilmeye başlandığı görüldü.

Monetarizmi P.A. Samuelson şöyle tanımlamaktadır. "Monetarizm" işsizlik ya da enflasyon gibi makro ekonomik toplam talebi belirleyen birinci etmenin, M1, M2 ya da daha başka tanımlarındaki değişmeler olsun para olduğunu vurgulamaktadır. Ancak böyle bir tanımlama artık monetarist iktisatçılarla diğerleri ve özellikle de ılımlı Keynesgillerden olan J.Tobin, Duesenbery ya da F.Modigliani arasında bir ayrıma gidilmesine olanak vermemektedir. Nitekim Modigliani "eğer monetarizmden anlaşılan üretim veya fiyatların belirlenmesinde en büyük etmenin para arzı olduğunun vurgulanmasıysa biz hepimiz monetaristiz demeye hazırım" demektedir.

Görüldüğü üzere makro açıdan toplam talebin açıklanmasında, Keynesgil iktisatçıların monetaristlere yaklaştıkları gözlenmektedir. Bu iki grup iktisatçılar